

การพัฒนาความรู้บัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางเทา จังหวัดภูเก็ต

The development of community accounting knowledge for Ban Bangtao Community based Tourism, Phuket.

กมลวรรณ กิตติอุดมรัตน์

Kamonwan Kittitudomrat

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

Faculty of Management Science, Phuket Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, Email: kamonwan.k@pkru.ac.th¹

Received: 2025-08-13; Revised: 2025-10-30; Accepted: 2025-10-31

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและความต้องการจำเป็น และ 2) เสนอแนวทางพัฒนาความรู้บัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางเทา การวิจัยเป็นแบบผสมวิธี โดยใช้การประเมินความต้องการจำเป็นเป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือ ชุมชนบ้านบางเทา ตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ คือ ประชาชน จำนวน 396 คน คัดเลือกแบบชั้นภูมิ ผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ จำนวน 66 คน และสนทนากลุ่ม 2 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้วิจัยมี 3 ชนิด คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ PNI modified ส่วนเชิงคุณภาพ วิเคราะห์เนื้อหาและตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล พบว่า 1) ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง การศึกษามัธยมศึกษาหรือต่ำกว่า ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว และไม่มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน มีค่า PNI modified ≥ 0.30 จำนวน 2 รายการ ในด้านทักษะ ได้แก่ ผู้จัดทำบัญชีสามารถให้ข้อมูลรายรับและรายจ่ายได้อย่างต่อเนื่อง และจัดทำแบบฟอร์มบัญชีครัวเรือนเพื่อบันทึกประจำวันได้สะดวก 2) กิจกรรมฝึกอบรม จำนวน 30 คน เรียนรู้การพัฒนาความรู้บัญชีชุมชน ทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 6.67 สูงกว่า ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย 5.73 โดยมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 0.94 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน องค์ความรู้จากงานวิจัยช่วยให้ชุมชนบ้านบางเทาและองค์การบริหารส่วนตำบลเชิงทะเลนำไปใช้ในการให้ความรู้ การฝึกปฏิบัติ ให้คำปรึกษา ติดตามและประเมินผล การจัดทำบัญชี ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ถูกต้อง และต่อเนื่อง เพื่อให้การจัดทำบัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวยั่งยืน

คำสำคัญ: การพัฒนา, การบัญชีชุมชน, การท่องเที่ยวโดยชุมชน

Abstract

This article aimed to 1) study the conditions and needs and 2) suggest guidelines for developing community accounting knowledge for tourism by the Ban Bang Tao community. The research is a mixed research method. Using needs assessment research as the framework, the research area is Ban Bang Tao Community, Cherg Talay Subdistrict, Thalang District, Phuket Province. The quantitative sample was 396 people using the stratified selection method. The informants interviewed 66 people and had 2 focus groups. The research used 3 instruments: a questionnaire, an in-depth interview form, and a focus group form. Quantitative data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and PNI modified. Qualitative data were analyzed by content analysis and data triangulation. The results found

that 1) the majority were female with secondary education/less than, working as a private business. There was no household accounting, with PNI modified values ≥ 0.30 for 2 items in the skills, accountants were able to provide continuous income and expenditure data, and prepare a household accounting form for convenient daily recording. 2) Training activity for 30 people to learn about developing community accounting knowledge. The post-study test had an average of 6.67, higher than the pre-study average of 5.73, with an average increase of 0.94 from the full score of 10. Knowledge from the research helped Ban Bang Tao community and Cherg Talay Subdistrict Administrative Organization to use it in providing knowledge, training, give advice, monitoring and evaluating the accounting, and continuous learning in order to prepare community accounting for sustainable tourism.

Keywords: development, community accounting, community-based tourism

บทนำ

การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม รวมถึงเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญ สร้างงาน และกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2566) การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้านในการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว (ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2555) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาประเด็นความรู้ทางด้านการบัญชีของผู้ประกอบการชุมชน พบว่า ขาดองค์ความรู้การจัดทำบัญชีที่ถูกต้อง ชุมชนมีความต้องการส่งเสริมความรู้ด้านการบัญชี (ลลิตา พิมพ์ทา, 2567) การพัฒนาศักยภาพด้านการบัญชีสามารถช่วยให้การดำเนินงานของกิจการมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้ประกอบการชุมชนสามารถทราบต้นทุนการผลิตที่แท้จริง กำหนดราคาขายได้เหมาะสม และมีกำไรจากการดำเนินงาน (หทัยกาญจน์ ทองศรีสุข และอัญชลี ชัยศรี, 2566)

ชุมชนบ้านบางเทา ตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต มีจำนวนประชากร 3,732 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลเชิงทะเล, 2560) เป็นชุมชนท่องเที่ยวที่มีวิถีชีวิต วัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น บางเทาภูผาวิว น้ำตกเหนือโตน หาดสุรินทร์ และเกาะแวว เป็นต้น ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ เกษตรผสมผสาน ฟาร์มเลี้ยงแพะ ทำไร่สับปะรด เป็นต้น ซึ่งถือเป็นฐานการผลิตและรายได้ดั้งเดิม โดยบูรณาการกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนในด้านบริการและการผลิตเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ผลผลิตทางการเกษตรถูกนำไปใช้ในกลุ่มอาหารแปรรูป และพัฒนาเป็นสินค้าและของที่ระลึก เกิดกลุ่มอาชีพด้านบริการเฉพาะทาง ได้แก่ กลุ่มมัคคุเทศก์ กลุ่มเรือ/ยานพาหนะ และมีคณะกรรมการทำหน้าที่บริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ส่วนใหญ่ดำเนินการในรูปบุคคลธรรมดา หรือกลุ่มอาชีพที่ยังไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ความจำเป็นในการจัดทำบัญชี เพื่อทราบผลการดำเนินงานของกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนและกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ว่ามีรายได้ รายจ่าย และกำไรขาดทุนเท่าใด รวมถึงเกิดความโปร่งใสในการบริหารจัดการรายได้ที่ได้จากการท่องเที่ยวโดยชุมชน และสามารถกระจายรายได้สู่สมาชิกของกลุ่มอย่างเป็นธรรม สภาพปัญหาการจัดทำบัญชีของชุมชนบ้านบางเทาอยู่ในระยะเริ่มต้นของการเรียนรู้ โดยยังขาดระบบการบันทึกบัญชีที่ได้มาตรฐาน ส่วนใหญ่ไม่มีการจัดทำบัญชี หรือมีเพียงการบันทึกอย่างง่าย สะท้อนถึงขาดความรู้ ความเข้าใจและทักษะในการจัดทำบัญชีครัวเรือนและบัญชีชุมชน จึงมีความต้องการจำเป็นต้องพัฒนา

ความรู้บัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ การจัดทำบัญชีชุมชนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงกระจายรายได้ได้อย่างยั่งยืน โดยใช้แนวคิดการบัญชีเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาสภาพ และความต้องการจำเป็นในการจัดทำบัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางเทา รวมถึงการจัดกิจกรรมฝึกอบรมและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาความรู้บัญชีชุมชน เพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางเทา ด้วยระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน เชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามกับประชาชนในพื้นที่ ส่วนเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่ม จำนวน 2 ครั้ง กับตัวแทนผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้นำชุมชน กลุ่มอาชีพต่าง ๆ พร้อมทั้งจัดกิจกรรมฝึกอบรมที่บูรณาการกับการเรียนการสอน การวิจัย และศิลปวัฒนธรรมชุมชน โดยฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการบัญชีชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับประชาชนในชุมชนบ้านบางเทา

บทความวิจัยนี้นำเสนอสภาพ และความต้องการจำเป็นในการจัดทำบัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตลอดจนเสนอแนะแนวทางการพัฒนาความรู้บัญชีชุมชน เพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางเทา โดยก่อให้เกิดผลลัพธ์ ทำให้สมาชิกของกลุ่มอาชีพมีทักษะการจัดทำบัญชีได้อย่างถูกต้อง เป็นระบบ ช่วยวางแผนการท่องเที่ยว กระจายรายได้อย่างเป็นธรรม ส่งเสริมความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและความยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ และความต้องการจำเป็นในการจัดทำบัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาความรู้บัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางเทา

ตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการบัญชีชุมชน

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการกระทบ ไต่ ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการ ทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และ นักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2560) การจัดทำบัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีความสำคัญต่อการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และกระจายรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน การจัดทำบัญชีชุมชนเป็นการนำการบัญชีมาประยุกต์เพื่อเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเป็นบัญชีที่ใช้สำหรับบันทึกรายได้และรายจ่าย ซึ่งอาจบันทึกเป็นรายได้และรายจ่ายส่วนบุคคลหรือรายได้และรายจ่ายที่เป็นต้นทุนในการผลิตของการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้ผู้ประกอบการทราบถึงผลกำไรหรือขาดทุนจากการประกอบธุรกิจนั้น การบันทึกบัญชีรายได้และรายจ่ายที่เป็นของส่วนบุคคลหรือครอบครัวถูกวิเคราะห์เพื่อใช้

ประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน รายรับที่ได้มาจากการทำมาหาเลี้ยงชีพทั้งจากอาชีพหลักและอาชีพรอง ส่วนรายจ่ายก็ได้แก่ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ได้แก่ ค่าอุปโภคและบริโภคที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ซึ่งค่าใช้จ่ายเหล่านี้มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น มาโดยตลอดและไม่มีแนวโน้มที่จะลดลง การจัดทำบัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเป็นบัญชีที่ใช้สำหรับบันทึกรายได้และรายจ่ายที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันว่าในแต่ละวันเรามีรายได้เข้ามาแล้วจ่ายค่าใช้จ่ายออกไปเท่าไรปัจจุบันยอดเงินคงเหลือมีเท่าไรทำให้เกิดการวางแผนการใช้จ่ายต่อไปอย่างรอบคอบใช้จ่ายอย่างพอเพียงเท่าที่มีอย่างระมัดระวัง (ภัทรา เรืองสินัญญา, 2555) จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ลลิตา พิมทา (2567) ศึกษาเรื่อง การเพิ่มขีดความสามารถทางบัญชีของคนในชุมชน เพื่อยกระดับเป็นผู้ประกอบการชุมชนผ่านกระบวนการส่งเสริมอาชีพ สู่การลดต้นทุนบัญชีในการประกอบอาชีพ พบว่า ด้านการจัดทำบัญชี ขาดองค์ความรู้การจัดทำบัญชีที่ถูกต้อง โดยชุมชนมีความต้องการส่งเสริมความรู้ในการจัดทำบัญชี หลังชุมชนได้รับการถ่ายทอดความรู้การจัดทำบัญชี ในภาพรวมสมาชิกกลุ่มสามารถบันทึกบัญชีรายรับ-รายจ่าย แยกประเภทต้นทุน คำนวณผลกำไรขาดทุนได้ถูกต้องและสามารถลดต้นทุนการผลิตได้ ส่วนหทัยกาญจน์ ทองศรีสุข และอัญชลี ชัยศรี (2566) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพด้านการบัญชีสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนในอำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ภายหลังการพัฒนาศักยภาพด้านการบัญชี ผ่านกระบวนการฝึกอบรม ส่งผลให้ผู้ประกอบการธุรกิจชุมชน มีความรู้ด้านการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต การกำหนดราคาขาย และการวิเคราะห์กำไร หลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ขณะทีตฤพล วิเชียร (2559) ศึกษาประสิทธิภาพในการจัดทำบัญชีครัวเรือนอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ปัจจัยการจัดทำบัญชีครัวเรือนของประชาชน ได้แก่ ด้านความรู้ ความเข้าใจด้านทัศนคติ และด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการจัดทำบัญชีครัวเรือน อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ เกรียงไกร ศิลปรัศมี (2558) ศึกษาเรื่ององค์ประกอบส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือนกรณีศึกษาเกษตรกรชาวสวนยางพารา ตำบลบางชัน อำเภอบางชัน จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า องค์ประกอบปัจจัยส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือน ประกอบด้วย 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านการส่งเสริมจากหน่วยงานของรัฐ ปัจจัยด้านการยืดอกนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ และปัจจัยด้านการบริหารจัดการทางการเงินของครอบครัว จากงานวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่า ชุมชนมักขาดความรู้และทักษะด้านการบัญชี แต่หลังได้รับการฝึกอบรมสามารถบันทึก วิเคราะห์ และวางแผนการเงินได้อย่างถูกต้อง โดยมีปัจจัยส่งเสริม ได้แก่ การสนับสนุนของภาครัฐ การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการบริหารการเงินครัวเรือน

2. แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ให้ชุมชนเป็นผู้กำหนดกระบวนการ ทิศทาง และรูปแบบการท่องเที่ยวของตนเอง ตอบสนองความต้องการของชุมชน โดยทุกคนร่วมเป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยว ผ่านกระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการกำหนดทิศทางการพัฒนาระดับคุณภาพชีวิต และการกระจายรายได้ในท้องถิ่น โดยสรุป การท่องเที่ยวโดยชุมชน มีหลักการดังนี้ 1) ชุมชนเป็นเจ้าของ 2) ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ 3) ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง 4) ยกระดับคุณภาพชีวิต 5) มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม 6) คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น 7) ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม 8) เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ 9) เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น และ 10) มีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ 1) สนับสนุนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน 2) สนับสนุนการฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่น วิถีชีวิตและวัฒนธรรม ซึ่งบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ความเป็นชุมชน 3) สนับสนุนการพัฒนาคน ความภาคภูมิใจในความเป็นท้องถิ่น ความร่วมมือและความสามัคคีของคนในชุมชน และ 4) สนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนและ

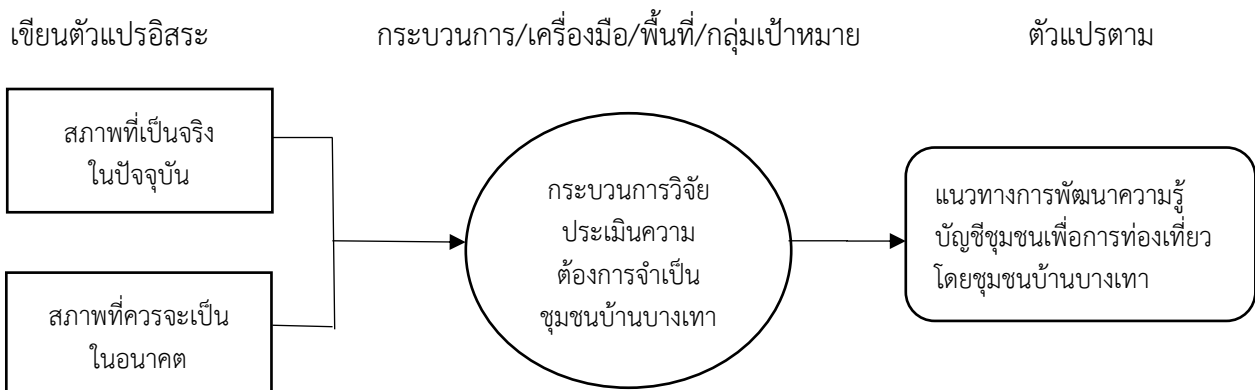
คุณภาพชีวิตคนท้องถิ่น (กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2561, ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2555, พิมพ์วิ โรจน์รุ่งสัจย์, 2553, สินธุ์ สโรบล, 2546)

ชุมชนบ้านบางเทา ตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต เป็นชุมชนท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดภูเก็ต โดยประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ชุมชนมีความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนเพื่อให้ชุมชนบ้านบางเทาสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน ชุมชนบ้านบางเทามีวิถีชีวิตวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น ฟาร์มเลี้ยงแพะ เกษตรผสมผสาน ไร่สับปะรด บางเทา ภูผาวิว น้ำตกเหนือโตน หาดสุรินทร์ และเกาะแวว มีการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบคณะกรรมการกลุ่มภูมิปัญญา กลุ่มอาหารแปรรูป กลุ่มมัคคุเทศก์ กลุ่มสินค้าและของที่ระลึก กลุ่มเกษตร กลุ่มเรือ/ยานพาหนะ ชุมชนมีความต้องการในการพัฒนาศักยภาพชุมชน เช่น ชุมชนอาหารฮาลาล การพัฒนาทุนมนุษย์ เช่น ให้เยาวชนได้ใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรม การสื่อสารทางการตลาด เช่น ซ้อป ชิม แชร์ และการพัฒนาความรู้ภูมิปัญญา เช่น การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย เพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน

จากการทบทวนวรรณกรรม โดยใช้แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการบัญชีชุมชน และแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน มาประยุกต์ใช้ในการวิจัยการพัฒนาความรู้ภูมิปัญญาเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาชุมชนบ้านบางเทา ตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต เพื่อศึกษาสภาพ และความต้องการจำเป็นในการจัดทำบัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน และนำผลที่ได้จากการศึกษาสภาพและความต้องการจำเป็นไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมฝึกอบรม และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาความรู้ภูมิปัญญาเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางเทา ตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต โดยทำการประเมินสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่ควรจะเป็น ในรายการสมรรถนะ 3 ด้าน อันได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล แล้วนำมาคำนวณค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นในลำดับต่อไป ซึ่งได้นำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการบัญชีชุมชน ตลอดจนแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาใช้ ทำให้มีความพอประมาณในการหารายได้ และใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป อยู่บนทางสายกลาง มีการท่องเที่ยวโดยชุมชนอยู่ในระดับที่เหมาะสม มีการใช้หลักเหตุผลในตัดสินใจหารายได้ และใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างรอบคอบ และระมัดระวัง คำนึงผลประโยชน์ปัจจัย และผลกระทบที่เกิดขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment Research) ของสุวิมล ว่องวาณิช (2562) ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ กระบวนการ และตัวแปรตาม โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลเชิงทะเล อำเภอลาแม จังหวัดภูเก็ต จำนวน 17,793 คน หลังจากนั้นนำจำนวนประชาชน มาทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม (Sample Size) ตามสูตรของยามาเน่ (Yamane') ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม จำนวน 392 คน (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2555) ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล 1) จำแนกกลุ่มตัวอย่างเป็นชั้นภูมิ (Stratum) ตามพื้นที่ตำบลเชิงทะเล 6 หมู่บ้าน 2) สุ่มตัวอย่างแบบกำหนดโควตา (Quota Sampling) เพื่อความเหมาะสมในการศึกษา ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมเป็น 396 คน และนำขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม มาแบ่งออกเป็น 6 ส่วนๆ ละเท่าๆ กัน ได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน จำนวน 66 คน

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถาม (Questionnaires) 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และ 3) การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group)

1. แบบสอบถามประชาชนในพื้นที่ จำนวน 396 ชุด แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพและความต้องการพัฒนาความรู้บัญชีชุมชน เพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ตอนที่ 3 แบบสอบถามแนวทางการพัฒนาความรู้บัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ตรวจสอบความถูกต้องโดยผู้เชี่ยวชาญ และหาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient-alpha) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่น 0.82 หลังจากนั้นนำแบบสอบถามมาแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามอีกครั้งก่อนนำไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก เช่น คำถามเกี่ยวกับสภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางเทา สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาความรู้บัญชีชุมชน ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล แนวทางการพัฒนาความรู้บัญชีชุมชน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ตัวแทนผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความรู้บัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนใช้วิธีการเลือกตามกลุ่ม (Stratified Purposive Sampling) โดยเลือกตัวแทนที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากแต่ละกลุ่มมาเป็นผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ตัวแทนกลุ่มอาชีพ จำนวน 50 คน ได้แก่ กลุ่มเลี้ยงแพะ กลุ่มประมงพื้นบ้านและการท่องเที่ยว กลุ่มสตรีเกาะคางคาว กลุ่มผ้าบาติก กลุ่มผ้ามัดย้อมลายน้ำตกเหนือโดน กลุ่มขนมไทย เป็นต้น ตัวแทนผู้นำชุมชน จำนวน 8 คน ได้แก่ กรรมการบริหารชุมชนบ้านบางเทา ตัวแทนผู้บริหารภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความรู้บัญชีชุมชน จำนวน 5 คน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลเชิงทะเล การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานภูเก็ต สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดภูเก็ต สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอลาแม สำนักงานเกษตรอำเภอลาแม ตัวแทนภาคเอกชน จำนวน 3 คน ได้แก่ ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจที่พักแรม ธุรกิจจำหน่ายสินค้าและของที่ระลึก รวม 66 คน ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และแบบรายบุคคล แบ่งผู้ให้ข้อมูล เป็นกลุ่มย่อยตามลักษณะ เช่น อายุ เพศ อาชีพ หรือบทบาทในชุมชน ใช้ทีมสัมภาษณ์เป็นทีม 2-3 คนต่อกลุ่ม พร้อมใช้แนวคำถามเดียวกัน จัดตารางเวลาและสถานที่นัดหมายแต่ละกลุ่ม เพื่อความสะดวกและง่ายต่อการจัดเก็บข้อมูล

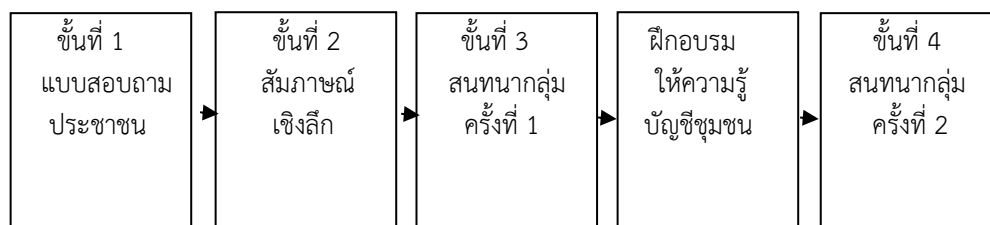
3. การสนทนากลุ่ม ใช้แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม คำถามเกี่ยวกับสภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางเทา สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาความรู้บัญชีชุมชน ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล แนวทางการพัฒนาความรู้บัญชีชุมชน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ตัวแทนกลุ่มอาชีพ ตัวแทนผู้นำชุมชน ผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความรู้บัญชีชุมชน โดยอยู่

ในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 2 ปี จำนวน 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 จำนวน 10 คน และครั้งที่ 2 จำนวน 12 คน ใช้วิธีการเลือกตามกลุ่ม (Stratified Purposive Sampling) โดยเลือกตัวแทนในแต่ละกลุ่มที่เกี่ยวข้องมาเป็นผู้ให้ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย โดยใช้เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม สามารถแสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยง และลำดับก่อนหลังในการดำเนินการวิจัย ได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้ข้อมูลจากแบบสอบถาม วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่อจัดหมวดหมู่ และทราบลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และทำการวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็น (PNI modified) มีสูตรในการคำนวณค่า PNI modified = $(I-D)/D$ โดย I = Importance หมายถึง สภาพที่ควรจะเป็น ขณะที่ D = Degree of success หมายถึง สภาพที่เป็นจริง (สุวิมล ร่วงวานิช, 2562) สำหรับผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงค่าที่ระบุดัชนีความต้องการจำเป็นด้วยค่า PNI modified เป็นรายชื่อ โดยชื่อที่มีค่า PNI modified มาก แสดงว่า มีความต้องการจำเป็นในระดับมากกว่าชื่อที่มีค่า PNI modified น้อย ซึ่งกำหนดให้ ค่า PNI modified ตั้งแต่ 0.3 ขึ้นไป เป็นความต้องการจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการแก้ไขปัญห หรือพัฒนาเป็นลำดับแรก (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2566)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้ข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ แบบสอบถามปลายเปิดที่เปิดโอกาสให้ประชาชนตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็น นอกจากนี้ใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ร่วมกับตัวแทนกลุ่มอาชีพ ตัวแทนผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความรู้บัญชีชุมชน เพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) แล้วจัดหมวดหมู่ โดยกำหนดประเด็น แล้วพรรณนาความ พร้อมทั้งแสดงข้อค้นพบที่ได้จากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม มาแสดงข้อมูลไว้เพื่อสนับสนุนข้อมูลทำการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) ดำเนินการโดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ของผู้ที่ให้ข้อมูลที่แตกต่างกันในด้านเวลา สถานที่ และบุคคล แล้วนำมาเปรียบเทียบและตรวจสอบความถูกต้องเพื่อหาความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ผลการวิจัย

1. สภาพและความต้องการพัฒนาความรู้บัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางเทา ตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า ประชาชน จำนวน 396 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 57.8 มีการศึกษาสูงสุดระดับมัธยมศึกษา/ต่ำกว่า จำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 53.5 มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนโดยเฉลี่ย จำนวน 26 ปี มีรายได้ต่อเดือน 10,000-14,999 บาท จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 33.6

มีรายจ่ายต่อเดือน 5,000 -9,999 บาท จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 25.5 ไม่มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 57.8 รองลงมา มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนบางครั้ง จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 22.5 และมีการจัดทำบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่องน้อยที่สุด จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 19.7 ไม่มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 57.8 มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนเป็นปัจจุบัน จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 38.1 และไม่มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนเป็นปัจจุบัน จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นที่มีต่อสภาพที่เป็นอยู่จริง สภาพที่ควรจะเป็น และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นด้านความรู้ ในการพัฒนาความรู้บัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาชุมชนบ้านบางเทา ตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ตของประชาชนชุมชนบ้านบางเทา

รายการสมรรถนะ	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่ควรจะเป็น			ค่า PNI modified	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. ด้านความรู้ (Knowledge)	3.18	0.78	ปานกลาง	3.93	0.72	มาก	0.24	3
1.1 ผู้จัดทำบัญชีสามารถทำด้วยตนเอง	3.21	0.91	ปานกลาง	3.91	0.93	มาก	0.22	
1.2 ผู้จัดทำบัญชีมีความรู้ในการบันทึกรายได้และรายจ่ายของตนเองประจำวันและประจำเดือนได้	3.16	0.92	ปานกลาง	3.91	0.89	มาก	0.24	(2)
1.3 ผู้จัดทำบัญชีมีความรู้ในการบันทึกเป็นรายได้และรายจ่ายของครอบครัว	3.19	0.93	ปานกลาง	3.95	0.88	มาก	0.24	(2)
1.4 ผู้จัดทำบัญชีสามารถทราบถึงสถานะทางการเงินของครอบครัว	3.19	0.90	ปานกลาง	3.91	0.94	มาก	0.23	
1.5 ผู้จัดทำบัญชีสามารถใช้ความรู้ในการวางแผนการรับการจ่ายเงินของตนเองและครอบครัวได้	3.23	0.93	ปานกลาง	3.94	0.85	มาก	0.22	
1.6 ผู้จัดทำบัญชีนำความรู้บัญชีครัวเรือนไปใช้ทำให้มีเงินเหลือ ซึ่งจะนำไปใช้จ่ายในเดือนต่อไปหรือจะเก็บสะสมเป็นเงินออม	3.16	0.92	ปานกลาง	3.93	0.90	มาก	0.24	(2)
1.7 ผู้จัดทำบัญชีนำความรู้บัญชีครัวเรือนไปใช้เป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการทางการเงินของตนเองครอบครัว และชุมชนได้	3.18	0.92	ปานกลาง	3.95	0.90	มาก	0.24	(2)
1.8 ผู้จัดทำบัญชีมีความรู้ในการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.19	0.91	ปานกลาง	3.94	0.89	มาก	0.24	(2)
1.9 ผู้จัดทำบัญชีสามารถให้คำปรึกษาและคำแนะนำเมื่อเกิดปัญหาในการทำบัญชีครัวเรือนได้	3.18	0.97	ปานกลาง	3.93	0.95	มาก	0.24	(2)
1.10 ผู้จัดทำบัญชีได้นำความรู้จากภาครัฐที่ได้ให้การสนับสนุนไปใช้ในการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างสม่ำเสมอ	3.14	0.98	ปานกลาง	3.97	0.89	มาก	0.26	(1)

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้บัญชีชุมชน ด้านความรู้ เท่ากับ 0.24 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผู้จัดทำบัญชีได้นำความรู้จากภาครัฐ ที่ได้ให้การสนับสนุนไปใช้ในการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างสม่ำเสมอ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด เท่ากับ 0.26

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นที่มีต่อสภาพที่เป็นอยู่จริง สภาพที่ควรจะเป็น และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นด้านทักษะ ในการพัฒนาความรู้ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาชุมชนบ้านบางเทา ตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ตของประชาชนชุมชนบ้านบางเทา

รายการสมรรถนะ	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่ควรจะเป็น			ค่า PNI modified	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
2. ด้านทักษะ (Skill)	3.12	0.79	ปานกลาง	3.94	0.73	มาก	0.26	2
2.1 ผู้จัดทำบัญชีสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับรายรับและรายจ่ายต่างๆที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ	3.02	0.96	ปานกลาง	3.92	0.89	มาก	0.30	(1)
2.2 ผู้จัดทำบัญชีสามารถจัดทำบัญชีครัวเรือนได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน	3.13	0.98	ปานกลาง	3.99	0.87	มาก	0.27	(3)
2.3 ผู้จัดทำบัญชีสามารถจัดทำแบบฟอร์มบัญชีครัวเรือนที่ใช้ในการบันทึกบัญชีครัวเรือนประจำวันได้ง่ายและสะดวก	3.09	0.96	ปานกลาง	4.03	0.86	มาก	0.30	(1)
2.4 ผู้จัดทำบัญชีสามารถจัดทำแบบฟอร์มบัญชีครัวเรือนเป็นรายเดือนทำให้ตัวเลขทั้งรายรับและรายจ่ายในแต่ละเดือนได้อย่างชัดเจน	3.19	0.98	ปานกลาง	3.93	0.86	มาก	0.23	
2.5 ผู้จัดทำบัญชีสามารถจัดทำรูปแบบบัญชีครัวเรือนที่มีลักษณะสอดคล้องกับรายรับและรายจ่ายได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์	3.13	0.97	ปานกลาง	3.91	0.89	มาก	0.25	
2.6 ผู้จัดทำบัญชีสามารถทราบขั้นตอนของการบันทึกบัญชีครัวเรือนทั้งรายวันและรายเดือนได้สะดวกและรวดเร็วส่งผลทำให้ได้ตัวเลขที่ต้องการ	3.12	0.90	ปานกลาง	3.95	0.90	มาก	0.27	(3)
2.7 ผู้จัดทำบัญชีสามารถทำบัญชีครัวเรือนได้อย่างถูกต้อง โดยใช้ระยะเวลาที่เหมาะสม	3.15	0.97	ปานกลาง	3.96	0.87	มาก	0.26	
2.8 ผู้จัดทำบัญชีได้ทำการสรุปข้อมูลบัญชีครัวเรือนในแต่ละเดือนได้อย่างถูกต้อง และครบถ้วน	3.14	0.97	ปานกลาง	3.88	0.93	มาก	0.24	
2.9 ผู้จัดทำบัญชีสามารถจัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างถูกต้อง	3.12	0.99	ปานกลาง	3.89	0.95	มาก	0.25	
2.10 ผู้จัดทำบัญชีสามารถจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อประโยชน์ในการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้อย่างถูกต้อง	3.16	0.95	ปานกลาง	3.90	0.95	มาก	0.23	

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้ชุมชน ด้านทักษะ เท่ากับ 0.26 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผู้จัดทำบัญชีสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับรายรับและรายจ่ายต่างๆที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ และผู้จัดทำบัญชีสามารถจัดทำแบบฟอร์มบัญชีครัวเรือนที่ใช้ในการบันทึกบัญชีครัวเรือนประจำวันได้ง่ายและสะดวก มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด เท่ากับ 0.30

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นที่มีต่อสภาพที่เป็นอยู่จริง สภาพที่ควรจะเป็น และ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ในการพัฒนาความรู้บัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาชุมชนบ้านบางเทา ตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ของ ประชาชนชุมชน บ้านบางเทา

รายการสมรรถนะ	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่ควรจะเป็น			ค่า PNI modified	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
3. ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล (Attributes)	3.08	0.97	ปานกลาง	3.91	0.84	มาก	0.27	1
3.1 ผู้จัดทำบัญชีสามารถแสดงข้อมูลของการทำบัญชีครัวเรือนให้เข้าใจได้ทันทีโดยง่าย	3.08	0.97	ปานกลาง	3.90	0.90	มาก	0.27	(1)
3.2 ผู้จัดทำบัญชีมีการตัดสินใจที่ดี และสามารถวางแผนในการทำบัญชีรายรับรายจ่ายในอดีต ปัจจุบันและอนาคต	3.09	0.98	ปานกลาง	3.91	0.93	มาก	0.27	(1)
3.3 ผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนมีความน่าเชื่อถือ มีความเที่ยงธรรมในการให้ข้อมูลในการทำบัญชีครัวเรือน	3.13	0.94	ปานกลาง	3.89	0.93	มาก	0.24	
3.4 ผู้จัดทำบัญชีสามารถแสดงรายการและสถานการณ์ในการทำบัญชีประเภท รายรับ รายจ่ายได้อย่างเหมาะสม	3.17	0.94	ปานกลาง	4.01	0.94	มาก	0.26	(3)
3.5 ผู้จัดทำบัญชีได้บันทึกบัญชีครัวเรือน และแสดงเนื้อหาตามความเป็นจริงเชิงเศรษฐกิจ	3.13	0.93	ปานกลาง	3.88	0.96	มาก	0.24	
3.6 ผู้จัดทำบัญชีได้บันทึกบัญชีครัวเรือน ด้วยความเป็นกลางปราศจากความลำเอียง	3.15	0.96	ปานกลาง	3.90	0.89	มาก	0.24	
3.7 ผู้จัดทำบัญชีได้บันทึกบัญชีครัวเรือน ด้วยความรอบคอบ	3.15	0.95	ปานกลาง	3.92	0.95	มาก	0.24	
3.8 ผู้จัดทำบัญชีได้บันทึกบัญชีครัวเรือนด้วยความครบถ้วน	3.18	0.97	ปานกลาง	3.90	0.91	มาก	0.23	
3.9 ผู้จัดทำบัญชีสามารถใช้ข้อมูลบัญชีครัวเรือนเปรียบเทียบกันได้	3.13	0.98	ปานกลาง	3.90	0.95	มาก	0.25	
3.10 ผู้จัดทำบัญชีสามารถทำบัญชีครัวเรือนได้ทันเวลาที่ต้องการและถูกต้องตามสมควร	3.11	0.97	ปานกลาง	3.91	0.96	มาก	0.26	(3)
รวม	3.15	0.73	ปานกลาง	3.93	0.71	มาก	0.25	

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้บัญชีชุมชน ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล เท่ากับ 0.27 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผู้จัดทำบัญชีสามารถแสดงข้อมูลของการทำบัญชีครัวเรือนให้เข้าใจได้ทันทีโดยง่าย และผู้จัดทำบัญชีมีการตัดสินใจที่ดี และสามารถวางแผนในการทำบัญชีรายรับรายจ่ายในอดีต ปัจจุบันและอนาคต มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด เท่ากับ 0.27

2. แนวทางการพัฒนาความรู้บัญชีชุมชน เพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางเทา ตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางเทา มีทุนทรัพยากรธรรมชาติ อาหารทะเลสด ๆ ข้าวยา ภูเขา บรรยากาศวิ สอนทุเรียน สะดือ ลองกอง เป็นต้น ได้รับผลกระทบจากโรคระบาดโควิด 19 ทำให้การท่องเที่ยวซบเซาลง ทั้งอาคารที่พักบ้านเช่า แท็กซี่ ร้านค้า รวมถึงพนักงานที่ทำงานโรงแรม ทำให้เกิดปัญหาคนในพื้นที่มีรายได้น้อยหรือตกงาน ดังนั้น การท่องเที่ยวโดยชุมชน จะต้องมีการรวมกลุ่ม ควรมีตัวแทนอาชีพ กลุ่มท่องเที่ยว กลุ่มอาชีพ และการมีส่วนร่วม

ร่วม โดยมีผู้นำที่เป็นที่ยอมรับ มีการจัดสรรผลประโยชน์ที่ยุติธรรม เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน มีความต้องการพัฒนาความรู้การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย การบริหารทางการเงินของตนเองและครอบครัว และแนวทางของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งทำให้ทราบสถานะทางการเงินของครอบครัว และกลุ่ม

2.2 การสนทนากลุ่ม ครั้งที่ 1 ตัวแทนผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความรู้บัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางเทา ตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต โดยอยู่ในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 2 ปี ได้แก่ ผู้นำชุมชน ตัวแทนกลุ่มอาชีพ และตัวแทนคณะกรรมการบริหารชุมชนบ้านบางเทา จำนวน 10 คน สนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้สภาพ ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาความรู้บัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า ขาดความรู้และทักษะการทำบัญชีครัวเรือน ไม่มีปัญหาด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล มีความต้องการพัฒนาความรู้บัญชี และเศรษฐกิจพอเพียง แนวทางการพัฒนาความรู้บัญชีครัวเรือน ต้องเป็นบัญชีที่ตรวจสอบได้ มีการนำรายได้เข้ากลุ่ม แบ่งปันให้สมาชิก บำรุงสถานที่ท่องเที่ยวโดยชุมชน และได้มีการอบรมการพัฒนาความรู้บัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2.3 กิจกรรมฝึกอบรม วิทยากรแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน การจัดการทางการเงินของตนเองและครอบครัว การทำบัญชีชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น โดยประชากร คือ ผู้นำชุมชนและตัวแทนกลุ่มอาชีพ จำนวน 6 หมู่บ้าน ได้คัดเลือกเข้าร่วมกิจกรรม หมู่บ้านละ 5 คน รวม 30 คน ผลการทดสอบก่อนเรียน และทดสอบหลังเรียนการพัฒนาความรู้บัญชีชุมชน พบว่า มีคะแนนเพิ่มขึ้น จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 คะแนนทดสอบหลังเรียน มีค่าเฉลี่ย 6.67 สูงวก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย 5.73 โดยมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 0.94 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ค่าสหสัมพันธ์ (Correlations) ระหว่างคะแนนทดสอบก่อนเรียน และคะแนนทดสอบ หลังเรียนของกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน อยู่ที่ .712 หรือร้อยละ 71.2 ในการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน ของกลุ่มเป้าหมาย พบว่า ค่าสถิติ t มีค่า -3.979 ค่า Sig. (2-tailed) มีค่า .000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า คะแนนทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน มีความสัมพันธ์กัน เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความพึงพอใจโดยรวม ระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 87.40

แนวทางการพัฒนาความรู้บัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางเทา ตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต จากการวิจัยที่บูรณาการกับการเรียนการสอน และการบริการวิชาการแก่สังคม เป็นดังนี้ 1) ด้านความรู้ อบรมให้ความรู้บัญชีชุมชน เพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างพอเพียง โดยประสานวิทยากรหน่วยงานต่างๆ ในภาครัฐ รวมทั้งให้คำปรึกษาและคำแนะนำเมื่อเกิดปัญหาในการทำบัญชีชุมชน โดยกำหนดให้ผู้ที่มีความรู้และจัดทำบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง เป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษาและคำแนะนำแก่ผู้ที่ยังเริ่มต้น 2) ด้านทักษะ ลงมือและฝึกปฏิบัติในการจัดทำบัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างพอเพียง มีการจัดบันทึกรายรับ-รายจ่ายอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ รวมทั้งติดตามและประเมินผลการจัดทำบัญชีชุมชนอย่างต่อเนื่อง และนำข้อมูลทางบัญชีมาวิเคราะห์เพื่อทบทวนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3) ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ปรับเปลี่ยนทัศนคติ ว่าการทำบัญชีไม่ใช่เรื่องยาก สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาความรู้บัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างพอเพียง รวมทั้งสามารถเรียนรู้จากตัวแบบ ผู้จัดทำบัญชีที่สามารถทำบัญชีได้อย่างถูกต้อง ต่อเนื่อง และเป็นปัจจุบัน

2.4 การสนทนากลุ่ม ครั้งที่ 2 เพื่อติดตามความสามารถในการทำบัญชี โดยตัวแทนกลุ่มอาชีพ ตัวแทนผู้นำชุมชน ผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความรู้บัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางเทา ตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต โดยอยู่ในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 2 ปี จำนวน 12 คน สนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้สภาพ ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาความรู้บัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า มีการนำความรู้จากการอบรมไปปรับใช้ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน การลงบัญชีรายรับรายจ่ายอย่างต่อเนื่อง มีทัศนคติที่ดีขึ้นต่อการทำบัญชีครัวเรือน แนวทางพัฒนาความรู้บัญชี

ครัวเรือน มีการทำบัญชีรายรับรายจ่ายอย่างต่อเนื่อง ปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการติดตามการทำบัญชีทั้งบัญชีรายบุคคล และบัญชีกลุ่มอาชีพ มีคณะกรรมการที่ชัดเจน และมีการให้รางวัลจูงใจกับคนที่มีความสนใจ

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 สภาพและความต้องการพัฒนาความรู้บัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว โดยชุมชนบ้านบางเทา ตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต พบว่า ประชาชนไม่มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 57.8 มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนเป็นปัจจุบัน จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 38.1 และไม่มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนเป็นปัจจุบัน จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI modified) มากที่สุดคือ ด้านทักษะ รองลงมาคือ ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล และน้อยที่สุดคือ ด้านความรู้ โดยมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ≥ 0.30 จำนวน 2 รายการ ในด้านทักษะ ได้แก่ ผู้จัดทำบัญชีสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับรายรับและรายจ่ายต่างๆที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ และสามารถจัดทำแบบฟอร์มบัญชีครัวเรือนที่ใช้ในการบันทึกบัญชีครัวเรือนประจำวันได้ง่ายและสะดวก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจจึงไม่ได้ทำบัญชีครัวเรือน และมีบางส่วนเคยได้รับการอบรมมาบ้าง เช่น กลุ่มน้ำพริกเกาะค้างคาว ขณะที่บางกลุ่มขาดการทำบัญชีอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ ทำให้ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุดเป็นด้านทักษะ ขณะที่ด้านความรู้ได้รับการพัฒนาจากหน่วยงานภาครัฐบ้างแล้ว และด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล บางคนอาจมีปัญหาทัศนคติที่มีต่อการทำบัญชีว่าเป็นเรื่องยาก และเสียเวลาในการจัดทำบัญชีจึงมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นรายข้อต่ำกว่าด้านทักษะ จึงมีความสำคัญในลำดับรองและพัฒนาในระยะต่อไป สอดคล้องกับวิชิต เอียงอ่อน และอลิษา ประสมผล (2566) ซึ่งศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์สภาพปัญหา อุปสรรค และแนวทางการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านหมู่ 1 ตำบลเกาะกูด อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด” พบว่า สภาพปัจจุบันไม่มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน เนื่องจากไม่มีเวลาในการจัดทำ ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการจัดทำบัญชี ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐโดยได้รับการอบรมและได้รับการแจกคู่มือ สมุด เอกสารการจัดทำบัญชีครัวเรือน และสอดคล้องกับภาวินีย์ ธนาอนวัช (2566) ศึกษาเรื่อง “การจัดทำบัญชีครัวเรือน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการจัดการเศรษฐกิจระดับครัวเรือน” พบว่า การจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อต้องการทราบรายรับ-รายจ่ายของครัวเรือน และยึดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนกลุ่มที่ไม่จัดทำบัญชี เนื่องจากไม่เข้าใจรูปแบบและวิธีการจัดทำบัญชี และเสียเวลาในการจัดทำบัญชี ด้วยเหตุนี้ จึงพิจารณาได้ว่า ประชาชนมีความรู้ในการจัดทำบัญชีจากการได้รับการอบรมจากหน่วยงานภาครัฐอยู่บ้าง แต่สิ่งที่ขาดคือ ทักษะในการจัดทำบัญชีอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ รวมถึงต้องการแบบฟอร์มบัญชีครัวเรือนที่สามารถบันทึกได้ง่ายและสะดวก อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยแตกต่างจากพิมพ์รัก พุ่มเจริญ (2559) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายของเกษตรกรและแนวทางในการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายที่เหมาะสม” พบว่า เกษตรกรกลุ่มที่ไม่มีการจัดทำบัญชีสาเหตุหลักคือ เชื่อมั่นว่าสามารถบริหารเงินของตนได้ เนื่องจากรายรับและรายจ่ายเป็นรายการที่เกิดขึ้นเป็นกิจวัตร รวมถึงการที่เกษตรกรไม่สามารถนำผลการบันทึกมาใช้ประโยชน์ต่อได้ ถือเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกษตรกรไม่มีการจัดทำบัญชีหรือล้มเลิกการจัดทำได้เช่นกัน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 แนวทางการพัฒนาความรู้บัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางเทา ตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต พบว่า ผู้เข้าอบรมจำนวน 30 คน เรียนรู้การพัฒนาความรู้บัญชีชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทดสอบหลังเรียน มีค่าเฉลี่ย 6.67 สูงกว่า ก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย 5.73 โดยมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 0.94 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ผลการทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน มีความสัมพันธ์กัน เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความพึงพอใจโดยรวม ระดับมากที่สุด

คิดเป็นร้อยละ 87.40 แนวทางการพัฒนาความรู้บัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำแนกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ อบรมให้ความรู้บัญชีชุมชน เพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างพอเพียง โดยประสานวิทยากรหน่วยงานต่างๆ ในภาครัฐ รวมทั้งให้คำปรึกษาและคำแนะนำเมื่อเกิดปัญหาในการทำบัญชีชุมชน 2) ด้านทักษะ ลงมือและฝึกปฏิบัติในการจัดทำบัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างพอเพียง มีการจัดบันทึกรายรับ-รายจ่ายอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ รวมทั้งติดตามและประเมินผลการจัดทำบัญชีชุมชนอย่างต่อเนื่อง 3) ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ปรับเปลี่ยนทัศนคติ ว่าการทำบัญชีไม่ใช่เรื่องยาก สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาความรู้บัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างพอเพียง รวมทั้งสามารถเรียนรู้จากตัวแบบ ผู้จัดทำบัญชีที่สามารถทำบัญชีได้อย่างถูกต้อง ต่อเนื่อง และเป็นปัจจุบัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมฝึกอบรมการจัดทำบัญชีชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยทีมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต และสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอถลางให้ความรู้ พัฒนาทักษะ และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เข้าอบรม ทำให้ผลทดสอบหลังเรียนสูงกว่าผลทดสอบก่อนเรียน โดยผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้ สอดคล้องกับชลกนก โขจิตถิน, ชินดาภา ตีสุขอนันต์ และวรเทพ ตรีวิจิตร (2560) ศึกษาเรื่อง “ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครปฐม” พบว่า ภาครัฐควรเข้ามาอบรมและพัฒนาความรู้ผู้จัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่องโดยมีรูปแบบและคู่มือการจัดทำบัญชีที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อมิให้ผู้จัดทำบัญชีเกิดความสับสนได้ เช่นเดียวกันกับพิมพ์รัก พุ่มเจริญ (2559) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายของเกษตรกร และแนวทางในการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายที่เหมาะสม” พบว่า หน่วยงานต่าง ๆ ควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้ในการจัดทำบัญชีอย่างครบวงจร เริ่มตั้งแต่วิธีการจัดการตั้งเป้าหมายที่สามารถจับต้องได้ และเห็นผลในระยะสั้น ในด้านทักษะสอดคล้องกับลลิตา พิมพ์า (2567) ศึกษาเรื่อง “การเพิ่มขีดความสามารถทางบัญชีของคนในชุมชนเพื่อยกระดับเป็นผู้ประกอบการชุมชนผ่านกระบวนการส่งเสริมอาชีพ สู่การลดต้นทุนบัญชีในการประกอบอาชีพ” หลังการทดลองฝึกปฏิบัติการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนและการจัดทำบัญชีในภาพรวมสมาชิกกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจด้านการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนเพิ่มขึ้น สามารถบันทึกบัญชีรายรับ-รายจ่าย แยกประเภทต้นทุน คำนวณผลกำไร-ขาดทุนได้ถูกต้อง เช่นเดียวกันกับหทัยกาญจน์ ทองศรีสุข และอัญชลี ชัยศรี (2566) ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพด้านการบัญชีสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนในอำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ” พบว่า ภายหลังการพัฒนาศักยภาพด้านการบัญชี ผ่านกระบวนการฝึกอบรมส่งผลให้ผู้ประกอบการธุรกิจชุมชน มีความรู้ด้านการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต การกำหนดราคาขาย และการวิเคราะห์กำไรสูงกว่าก่อนการพัฒนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล สอดคล้องกับวิจิต เที่ยงอ่อน และอลิษา ประสมผล (2566) ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์สภาพปัญหาอุปสรรค และแนวทางการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านหมู่ 1 ตำบลเกาะกูด อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด” พบว่า ควรมีการเชิญชวน ส่งเสริม สร้างทัศนคติที่ดี สร้างผู้นำต้นแบบ เช่น หัวหน้าชุมชน เพื่อเป็นตัวอย่างการจัดทำบัญชีครัวเรือน ด้วยเหตุนี้ จึงพิจารณาได้ว่า การอบรมให้ความรู้ การลงมือและฝึกปฏิบัติในการจัดทำบัญชีอย่างถูกต้อง ต่อเนื่อง และเป็นปัจจุบัน รวมถึงการปรับเปลี่ยนคุณลักษณะส่วนบุคคล โดยปรับทัศนคติ การสร้างความตระหนัก และการเรียนรู้จากตัวแบบมีส่วนช่วยพัฒนาความรู้บัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

แนวทางการพัฒนาความรู้บัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางเทา ตำบล เชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต จากการวิจัยที่บูรณาการกับการเรียนการสอน และการบริการวิชาการ แก่สังคม สามารถจำแนกได้ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ดังต่อไปนี้

ด้านความรู้	ด้านทักษะ	ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล
ระยะแรก ภาครัฐอบรมให้ความรู้ บัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว โดยชุมชนอย่างพอเพียง โดยประสานวิทยากรในภาครัฐ ระยะที่สอง ภาครัฐ และภาคเอกชน ให้คำปรึกษาและคำแนะนำ เมื่อเกิดปัญหาในการทำบัญชีชุมชน โดยกำหนดพี่เลี้ยงให้คำปรึกษา และคำแนะนำแก่ผู้ที่เริ่มต้น	ระยะแรก ชุมชนลงมือและฝึกปฏิบัติ มีการจัดบันทึกรายรับ-รายจ่าย อย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ สามารถบันทึกบัญชีได้ง่ายและสะดวก ระยะที่สอง ติดตามและประเมินผล การจัดทำบัญชีชุมชนอย่างต่อเนื่อง และนำข้อมูลทางบัญชีมาวิเคราะห์ ทบทวนแผนพัฒนาการท่องเที่ยว โดยชุมชน	ระยะแรก ประชาชนปรับทัศนคติ สร้างความตระหนักถึงความสำคัญ แสดงข้อมูลของการทำบัญชีชุมชน ให้เข้าใจได้ทันทีโดยง่าย ระยะที่สอง การเรียนรู้จากตัวแบบ ผู้จัดทำบัญชีที่สามารถทำบัญชี ได้อย่างถูกต้อง ต่อเนื่อง และ เป็นปัจจุบัน และมีการจัดการ ความรู้

ภาพที่ 3 แนวทางการพัฒนาความรู้บัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางเทา

สรุป

จากแนวทางการพัฒนาความรู้บัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางเทา ตำบลเชิงทะเล อำเภอลาแม จังหวัดภูเก็ต กล่าวได้โดยสรุปว่า ให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคลในการจัดทำบัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยความสำเร็จเกิดขึ้นจากความร่วมมือของภาครัฐ (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอลาแม) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ (องค์การบริหารส่วนตำบลเชิงทะเล) ภาคธุรกิจเอกชน ชุมชนบ้านบางเทา ประชาชน และสถาบันการศึกษา บูรณาการความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางเทา ทั้งนี้ การพัฒนาความรู้บัญชีชุมชน เป็นประเด็นหนึ่งในการพัฒนาตามแผนงานวิจัยซึ่งครอบคลุมทั้งการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน การพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมถึงการพัฒนาการสื่อสารทางการตลาดในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ จะเป็นประโยชน์ในการให้ความรู้ การฝึกปฏิบัติในการจัดทำบัญชี การปรับเปลี่ยนทัศนคติ การให้คำปรึกษาและคำแนะนำ การติดตามและประเมินผลการจัดทำบัญชี การเรียนรู้จากตัวแบบผู้จัดทำบัญชีได้ถูกต้อง และต่อเนื่อง ส่งผลให้การจัดทำบัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนต่อเนื่องและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 สภาพและความต้องการพัฒนาความรู้บัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางเทา ตำบลเชิงทะเล อำเภอลาแม จังหวัดภูเก็ต พบว่า มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ≥ 0.30 จำนวน 2 รายการ ในด้านทักษะ ได้แก่ ผู้จัดทำบัญชีสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับรายรับและรายจ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ และสามารถจัดทำแบบฟอร์มบัญชีครัวเรือนที่ใช้ในการบันทึกบัญชีครัวเรือนประจำวันได้ง่ายและสะดวก ดังนั้น ภาครัฐ (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอลาแม) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบลเชิงทะเล) และสถาบันการศึกษา (มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต) ควรติดตามให้มีการจัดบันทึกรายรับ-รายจ่ายอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ และให้คำปรึกษาและคำแนะนำเมื่อเกิดปัญหาในการทำบัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 แนวทางการพัฒนาความรู้ภูมิชุมชน เพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านบางเทา ตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต พบว่า แนวทางการพัฒนาความรู้ภูมิชุมชน เพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถจำแนกได้ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ดังนั้น ภาครัฐ (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอถลาง) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบลเชิงทะเล) สถาบันการศึกษา (มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต) และฝ่ายบัญชีของภาคธุรกิจเอกชน สามารถมีส่วนร่วมโดยการอบรมให้ความรู้ พัฒนาทักษะ และติดตามการดำเนินงานการจัดทำบัญชีชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ ชุมชนบ้านบางเทาลงมือปฏิบัติในการจัดทำบัญชีชุมชนอย่างต่อเนื่อง และสม่่าเสมอ และนำข้อมูลทางบัญชีมาวิเคราะห์เพื่อทบทวนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ส่วนประชาชนปรับเปลี่ยนทัศนคติ และตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาความรู้ภูมิชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างพอเพียง

กิตติกรรมประกาศ

ความสำเร็จของงานวิจัยนี้เกิดขึ้นได้ด้วยงบประมาณสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ความร่วมมือและการสนับสนุนในการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต องค์การบริหารส่วนตำบลเชิงทะเล สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอถลาง ผู้นำชุมชน ประชาชนในพื้นที่ และภาคีเครือข่ายภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2561). *มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกรียงไกร ศิลปรัศมี. (2558). *การศึกษาองค์ประกอบการส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือนกรณีศึกษา : เกษตรกรชาวสวนยางพารา ตำบลบางชันอำเภอบางชัน จังหวัดนครศรีธรรมราช*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2566). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566-2570)*. กรุงเทพฯ : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- ชลกนก โฆษิตคณิน, ชนิดาภา ดีสุขอนันต์ และวรเทพ ตรีวิจิตร. (2560). ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครปฐม. *Veridian E-Journal Silapakorn University ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 10(3), 2138-2151.
- دنول วิเชียร. (2559). ประสิทธิภาพในการจัดทำบัญชีครัวเรือนอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา*, 10(1), 295-311.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2555). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS*. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ : ปิสิกเนสอาร์แอนด์ดี.
- พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจย์. (2553). *การท่องเที่ยวชุมชน*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- พิมพ์รัก พุ่มเจริญ. (2559). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของเกษตรกร และแนวทางในการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายที่เหมาะสม*. (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ภัทรา เรืองสินภิญญา. (2555). บัญชีครัวเรือน เรื่องใกล้ตัวที่ถูกลืมมองข้าม. *วารสารวิทยาการจัดการ และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 7(1), 20-28.

- ภาวินี ธารอนวัช. (2566). การจัดทำบัญชีครัวเรือน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการจัดการเศรษฐกิจระดับครัวเรือน. วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น, 5(1), 310-321.
- มูลนิธิชัยพัฒนา. (2560). เศรษฐกิจพอเพียง. ค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2563, จาก <https://www.chaipat.or.th/publication/publish-document/sufficiency-economy.html>
- ลลิตา พิมทา. (2567). การเพิ่มขีดความสามารถทางบัญชีของคนในชุมชนเพื่อยกระดับเป็นผู้ประกอบการชุมชนผ่านกระบวนการส่งเสริมอาชีพ. สู่การลดต้นทุนบัญชีในการประกอบอาชีพ. วารสารบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 13(1), 83-107.
- วิจิต เอียงอ่อน และอลิษา ประสมผล. (2566). การวิเคราะห์สภาพปัญหา อุปสรรค และแนวทางการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านหมู่ 1 ตำบลเกาะกูด อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด. วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 6(1), 103-118.
- หทัยกาญจน์ ทองศรีสุข และอัญชลี ชัยศรี. (2566). การพัฒนาศักยภาพด้านการบัญชีสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนในอำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 8(2), 1099-1108.
- ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน. (2555). การท่องเที่ยวโดยชุมชน. ค้นเมื่อ 24 เมษายน 2563 จาก <https://thaicomcommunitybasedtourismnetwork.wordpress.com/cbt/>
- สินธุ์ สโรบล. (2546). การท่องเที่ยวโดยชุมชน แนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ. เชียงใหม่ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2562). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2566). แผนกลยุทธ์การบริหารทรัพยากรบุคคลของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 – 2570. กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- องค์การบริหารส่วนตำบลเชิงทะเล. (2560). แผนพัฒนาสี่ปี (พ.ศ. 2561-2564) องค์การบริหารส่วนตำบลเชิงทะเล. ภูเก็ต : องค์การบริหารส่วนตำบลเชิงทะเล.